

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 2010

4 OCTOBRE 2010

Proposition de loi modifiant l'arrêté royal n° 38 du 27 juillet 1967 organisant le statut social des travailleurs indépendants en vue de la remise des intérêts de retard en cas d'accords de paiement conclus avec les caisses d'assurances sociales

(Déposée par M. Wouter Beke et consorts)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition reprend le texte d'une proposition qui a déjà été déposée au Sénat le 25 février 2008 (doc. Sénat, n° 4-579/1 - 2007/2008).

Elle vise à permettre au travailleur indépendant en retard de paiement de cotisations sociales de conclure un accord de paiement avec sa caisse d'assurances sociales et d'ainsi obtenir une remise des intérêts de retard.

La publication du livre des chercheurs Johan Lambrechts et Ellen Beens (*Zelfstandige Ondernemers in Nood. Ook zij kennen armoede*, SVO-EHSAL, Bruxelles et Lannoo, Tielt, 2003) a suscité de larges échos et a contribué notablement à lever le tabou sur la pauvreté chez les travailleurs indépendants.

Les indépendants constituent un groupe vulnérable. Information frappante tirée de l'étude mentionnée ci-dessus: 22% des indépendants dont le revenu provient d'une activité indépendante exercée à titre principal pendant au moins six ans, se situent pendant au moins un an sous le seuil de pauvreté (chiffres pour la période 1995-2000).

Par conséquent, une partie de ce groupe rencontre des difficultés. Il est courant que des travailleurs indépendants investissent une grande partie de leur propre patrimoine dans leur entreprise. Certes, les

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 2010

4 OKTOBER 2010

Wetsvoorstel tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, met het oog op de kwijtschelding van verwijlinteressen bij afbetalingsakkoorden met socialeverzekeringsfondsen

(Ingediend door de heer Wouter Beke c.s.)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van een voorstel dat reeds op 25 februari 2008 in de Senaat werd ingediend (stuk Senaat, nr. 4-579/1 - 2007/2008).

Het beoogt voor de zelfstandige de mogelijkheid te creëren om, ingeval van achterstallige sociale bijdragen, een afbetalingsakkoord te sluiten met zijn socialeverzekeringsfonds en daarbij kwijtschelding te krijgen van verwijlinteressen.

De publicatie van het boek van de onderzoekers Johan Lambrechts en Ellen Beens (*Zelfstandige Ondernemers in Nood. Ook zij kennen armoede*, SVO-EHSAL, Brussel en Lannoo, Tielt, 2003) kende een ruime weerklank en leverde een waardevolle bijdrage in het uit de taboesfeer halen van de problematiek van armoede bij zelfstandigen.

Zelfstandigen zijn een kwetsbare groep. Een marquant gegeven uit de hogergenoemde studie: 22% van de zelfstandigen die minstens gedurende zes jaar een inkomen hebben uit een zelfstandige activiteit in hoofdberoep zitten minstens één jaar onder de armoedegrens (cijfers uit de periode 1995-2000).

Een deel van die groep komt dan ook in de problemen. Zelfstandigen investeren vaak een groot deel van hun eigen vermogen in hun onderneming. Investeren behoort weliswaar tot het wezen van het

investissements constituent l'essence même de leur profession, mais certains indépendants victimes de déboires peuvent se retrouver dans une véritable spirale de dettes. Les dettes s'accumulent et deviennent, à terme, insurmontables, car elles génèrent des intérêts, qui viennent fortement accroître l'endettement.

L'étude susvisée révèle également que les premiers paiements que les indépendants en difficulté omettent de régler sont les cotisations de sécurité sociale, ainsi que la TVA et les dettes fiscales. C'est surtout le non-paiement des cotisations sociales qui entraîne de lourdes conséquences, non seulement pour les travailleurs indépendants, mais également pour leur famille. En effet, les droits sociaux ne sont plus garantis, ce qui peut avoir des conséquences particulièrement douloureuses dans le cas, par exemple, où un membre de la famille devrait être hospitalisé.

Les autorités devraient mettre en place un instrument susceptible de prévenir de tels drames humains ou d'y remédier. Lorsque des individus sont pris dans le cercle vicieux de l'accumulation de dettes, personne n'a intérêt à ce que cette situation s'éternise, ni l'indépendant, ni surtout l'organisme créancier, lequel, dans de nombreux cas, ne pourra de toute façon pas recouvrer les sommes qui lui sont dues.

Le fisc a déjà pris conscience de ce problème. L'article 332 de la loi-programme du 27 décembre 2004 permet, à partir du 1er janvier 2005, d'instaurer, en faveur des personnes physiques de bonne foi aux prises avec une situation fiscale difficile, une sur-séance indéfinie au recouvrement des impôts directs. Dans ce cas (où il part en fait du principe que les dettes ne sont quand même plus récupérables), le fisc veut laisser aux intéressés la possibilité de prendre un nouveau départ.

Par la présente proposition, les auteurs souhaitent parvenir à un règlement similaire pour les travailleurs indépendants en retard de paiement de leurs cotisations sociales. Le but est de remettre non pas les dettes — il existe à cet effet une procédure devant une « Commission des dispenses de cotisations » — mais plutôt les intérêts, de manière à rendre possible un apurement effectif de la dette réelle liée aux cotisations sociales et à mettre un terme au mécanisme cumulatif des intérêts qui alourdissent la dette.

À l'heure actuelle, les caisses d'assurances sociales prélèvent un intérêt de retard de 3 % sur les dettes encore impayées après l'expiration de chaque trimestre civil. À cela s'ajoute un intérêt de 7 % prélevé sur les dettes qui demeurent impayées à la fin de chaque année civile. Lorsqu'un travailleur indépendant confronté à des arriérés de cotisations sociales convient d'un accord de paiement avec sa caisse d'assurances sociales, ce mécanisme d'intérêts de retard est tout simplement maintenu. Il se peut dès lors qu'un

zelfstandig zijn. Maar voor een deel onder hen kan een tegenslag leiden tot een ware schuldenpiraal. De schulden stapelen zich op en op termijn worden ze onbeheersbaar. Schulden brengen immers interesten met zich mee, die de schuldenberg sterk doen stijgen.

De bovengenoemde studie maakt ook duidelijk dat de eerste betalingen die bij zelfstandigen in moeilijkheden achterwege blijven de socialezekerheidsbijdragen zijn, samen met de BTW en de fiscale schulden. Vooral de niet-betaalde socialezekerheidsbijdragen hebben zware gevolgen, niet alleen voor de zelfstandige zelf maar ook voor diens gezin. De sociale rechten zijn immers niet meer gewaarborgd en dat kan bijzonder pijnlijke gevolgen opleveren, bijvoorbeeld wanneer een van de gezinsleden in een ziekenhuis moet worden opgenomen.

De overheid zou een instrumentarium moeten creëren om dergelijke menselijke drama's te voorkomen of te remediëren. Wanneer mensen verstrikt zitten in een vicieuze cirkel van zich opstapelende schulden, heeft niemand er belang bij die toestand te laten aanslepen. De zelfstandige niet, maar evenmin de overheid-schuldeiser, die in vele gevallen haar tegoe-den toch niet zal kunnen invorderen.

De fiscus heeft dit reeds ingezien. Artikel 332 van de programmawet van 27 december 2004 maakt het vanaf 1 januari 2005 mogelijk een onbeperkt uitstel van invordering van directe belastingen in te voeren voor natuurlijke personen die zich te goeder trouw bevinden in een moeilijke fiscale toestand. In die gevallen (waar de fiscus er eigenlijk van uitgaat dat de schulden toch niet meer te recupereren zijn) wil ze mensen de kans geven een nieuwe start te nemen.

Met dit voorstel willen we een gelijkaardige regeling bereiken voor zelfstandigen die geconfronteerd worden met achterstallige sociale bijdragen. Bedoeling hier is niet de schulden op zich kwijt te schelden — daarvoor bestaat een procedure voor een « Commissie voor vrijstelling van bijdragen » — maar wél de interesten, om zo een effectieve aanzuivering van de reële schuld aan sociale bijdragen mogelijk te maken en een einde te maken aan het mechanisme van interesten die de schuld steeds verder doen toenemen.

Momenteel is het immers zo dat het socialeverzekeringsfonds na het verstrijken van ieder kalenderkwartaal op de nog openstaande schuld een verwijlinterest aanreken van 3 %. Daarbovenop wordt nog eens een interest aangerekend van 7 % op hetgeen op het einde van elk kalenderjaar nog aan schuld openstaat. Wanneer een zelfstandige, geconfronteerd met achterstallige sociale bijdragen, een afbetalingsakkoord afspreekt met zijn socialeverzekeringsfonds, loopt dit mechanisme van verwijlinteresten gewoon door, waar-

indépendant, malgré des efforts considérables, ne voit ses cotisations sociales diminuer que très progressivement. Sauf demande contraire, tous les paiements sont en effet toujours enregistrés en regard de la dette la plus ancienne, principal et intérêts.

C'est pourquoi la présente proposition vise à instaurer la possibilité de prendre un règlement permettant aux caisses d'assurances sociales de conclure un accord de paiement avec leur client indépendant, et d'ainsi le dispenser du paiement d'intérêts de retard, sous réserve du bon respect de cet accord. De ce fait, la dette en principal sera apurée le plus rapidement possible et l'indépendant en question recouvrera ses droits sociaux en un minimum de temps.

La présente proposition de loi ajoute une condition supplémentaire que le travailleur indépendant qui souhaite, au moyen d'un accord de paiement, s'acquitter du paiement de ses cotisations sociales arriérées, doit remplir pour que la caisse d'assurances sociales puisse lui octroyer une remise des intérêts de retard. Comme il s'agit de cotisations sociales légales, la remise des intérêts de retard nécessite en effet l'intervention d'une autorité publique. On a tenu compte de l'obligation en question en prévoyant qu'il faut demander l'accord préalable de l'Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants. Cet institut peut vérifier si les conditions fixées par le Roi pour qu'il y ait remise des intérêts de retard ont été remplies.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

La présente proposition de loi vise à permettre au Roi de prendre un règlement permettant aux caisses d'assurances sociales, moyennant l'accord de l'Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants, de conclure un accord de paiement avec un indépendant et, dans le même temps, de lui accorder une remise des intérêts de retard, sous réserve du bon respect de cet accord. La solution proposée consiste à insérer un article 16^{quater} dans l'arrêté royal n° 38 organisant le statut social des travailleurs indépendants.

*
* *

door zich een situatie kan voordoen waarbij een zelfstandige, ondanks aanzienlijke inspanningen, zijn sociale bijdragen maar zeer geleidelijk ziet afnemen. Alle betalingen worden, tenzij anders gevraagd, immers steeds geboekt op de oudste schuld, hoofdsom én interesten.

Ons voorstel wil daarom de mogelijkheid inbouwen om een regeling te treffen waarbij het socialeverzekeringsfonds met een klant-zelfstandige een afbetalingsakkoord kan afsluiten en daarbij, onder voorbehoud van een correcte naleving van dit akkoord, de verwijlinteressen kan kwijtschelden. Daardoor wordt de schuld in hoofdsom zo snel mogelijk aangezuiverd en verkrijgt de zelfstandige in kwestie zo snel mogelijk zijn sociale rechten.

Het wetsvoorstel voegt een bijkomende voorwaarde in die moet vervuld zijn vooraleer het socialeverzekeringsfonds kwijtschelding van verwijlinteressen kan verlenen aan een zelfstandige die middels een afbetalingsakkoord zijn achterstallige sociale bijdragen wil aanzuiveren. Immers, vermits het om wettelijke sociale bijdragen gaat, is voor de kwijtschelding van verwijlinteressen een tussenkomst van een overheidsinstantie gevegd. Aan die vereiste wordt tegemoetgekomen door een voorafgaand akkoord van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen te vragen. Dit Rijksinstituut kan nagaan of aan de voorwaarden bepaald door de Koning voldaan is opdat kwijtschelding van verwijlinteressen kan worden verleend.

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 2

Dit wetsvoorstel heeft tot doel de Koning de mogelijkheid te geven een regeling uit te werken waarbij het socialeverzekeringsfonds na akkoord van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen met een zelfstandige een afbetalingsakkoord kan afsluiten en tegelijk, onder voorbehoud van een correcte naleving van het afbetalingsakkoord, kwijtschelding van verwijlinteressen kan toestaan. Dit gebeurt door de invoeging van een artikel 16^{quater} in het koninklijk besluit nr. 38 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

Wouter BEKE.
Dirk CLAES.
Peter VAN ROMPUY.

*
* *

PROPOSITION DE LOIArticle 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Dans l'arrêté royal n° 38 du 27 juillet 1967 organisant le statut social des travailleurs indépendants est inséré un article 16^{quater}, rédigé comme suit :

« Art. 16^{quater}. — Le Roi peut déterminer les conditions dans lesquelles l'organisme de perception peut conclure un accord de paiement avec le travailleur indépendant ou l'aidant en cas de paiement tardif des cotisations visées à l'article 15 et lui accorder une exonération des majorations visées à l'article 15, § 4, 1°, à la condition que cet accord de paiement soit dûment respecté et moyennant l'accord de l'Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants. »

22 juillet 2010.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, wordt een artikel 16^{quater} ingevoegd, luidende :

« Art. 16^{quater}. — De Koning kan de voorwaarden bepalen waarbinnen het inningsorganisme bij laattijdige betaling van de in artikel 15 bedoelde bijdragen een afbetalingsakkoord kan sluiten met de zelfstandige of helper en daarbij, mits correcte naleving van dat afbetalingsakkoord en na akkoord van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen, kwijtschelding kan verlenen van de verhogingen bedoeld in artikel 15, § 4, 1°. »

22 juli 2010.

Wouter BEKE.
Dirk CLAES.
Peter VAN ROMPUY.